

SERD

STUDIES IN
EDUCATIONAL RESEARCH
AND DEVELOPMENT

Vol. 4, Issue 2, December 2020

Research Articles

Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin seçmeli diksiyon ve hitabet dersine ilişkin görüşlerinin incelenmesi 42-64

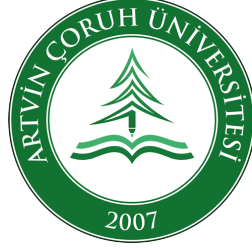
Turizm ön lisans öğrencilerinin Covid-19 pandemisi sürecinde gerçekleştirilen uzaktan eğitim uygulamalarına yönelik görüşleri 65-82

---

serd.artvin.edu.tr

e-ISSN: 2618-6063

Biannual peer reviewed scholarly journal

SERD | **STUDIES IN EDUCATIONAL RESEARCH AND DEVELOPMENT**

Vol. 4, Issue 2, December 2020

Studies in Educational Research and Development (SERD) is
a biannual peer reviewed scholarly journal.

Publisher

On behalf of Artvin Çoruh University, Prof. Dr. Fahrettin Tilki, President

e-ISSN

2618-6063

Editors

Mustafa Cansız, Artvin Çoruh University, Turkey
Ertuğrul Özdemir, Artvin Çoruh University, Turkey
Ulaş Üstün, Artvin Çoruh University, Turkey

Publication Date

December 31, 2020

Language of the Journal

English and Turkish

Disclaimer

It is the authors' responsibility to avoid any kind of plagiarism. SERD does not accept responsibility for any unethical issues within the articles.

Contact Information

serd@artvin.edu.tr

<http://serd.artvin.edu.tr>

Artvin Çoruh University, Central Campus, Faculty of Education
08000, Artvin

SERD

Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin seçmeli diksiyon ve hitabet dersine ilişkin görüşlerinin incelenmesi

Vafa Savaşkan¹

Başvuru: 04.11.2020

Kabul: 27.12.2020

Alıntılama Önerisi: Savaşkan, V. (2020). Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin seçmeli diksiyon ve hitabet dersine ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Studies in Educational Research and Development*, 4(2), 42-64.

Öz

Bu çalışmada, Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin diksiyon ve hitabet dersine ilişkin görüşlerinin incelenmesi hedeflenmiştir. Bu hedef doğrultusunda Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin görüşlerine başvurulmuştur. Çalışmada Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin diksiyon ve hitabet dersine ilişkin görüşlerinin neler olduğu 2019–2020 eğitim-öğretim yılı güz döneminde, açık uçlu sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formuyla toplanan verilere dayanarak betimlenmeye çalışılmıştır. Araştırma verilerinin çözümlenmesinde betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Elde edilen veriler düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunulmuştur. Çalışma, Sinop İl Merkezinde görev yapan 28 Türk dili ve edebiyatı öğretmenin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların görüşlerini yansıtabilmek amacıyla, gerektiğinde olumlu ve olumsuz görüşlere doğrudan yer verilmiştir. Çalışma sonucunda Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin diksiyon ve hitabet dersine ilişkin görüşleri ile ilgili araştırmacının oluşturduğu alt problemlere yönelik çoğunlukla olumlu görüşler belirttiği bulunmuş ve bu dersin öğrencilere “duygu düşünce ve hayallerini etkili ve anlaşılır biçimde ifade etme becerisi edindirir.” görüşünü benimsediği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Türk dili ve edebiyat eğitimi, diksiyon ve hitabet, güzel konuşma

¹ ORCID: 0000-0002-3094-8084, Artvin Çoruh Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, vsavaskan@artvin.edu.tr

Abstract

In this study, it was aimed at analyzing insights of Turkish literature teachers on the courses of diction and rhetoric. With this purpose, the insights of Turkish language and literature teachers were referenced. In the study, the insights of Turkish language and literature teachers relying on the courses of diction and rhetoric were represented by means of semi-structured interview forms with open-ended questions in the education period of 2019-2020. The technic of descriptive analysis was used in analysis of research data. The data obtained was presented to readers as regulated and interpreted. The study was carried out with the participation of 28 Turkish language and literature teachers working in Sinop City Center. In order to reflect the opinions of the participants, positive and negative opinions were directly included when necessary. As a result of the study, it was found that Turkish language and literature teachers mostly expressed positive opinions about the problems created by the researcher about the diction and rhetoric course and this course provides students with the ability to "express their emotions, thoughts and dreams in an effective and understandable way." It has been observed that he has adopted his opinion.

Keywords: Turkish language and literature education, diction and rhetoric, good elocution

Giriş

Seneca'nın "insanın aklını diliyle kullanma sanatı" olarak tanımladığı konuşma, bir sanattır ve bu sanatı bilen bir kişi için her zaman en etkili bir savunma aracıdır. "Konuşma sanatını bilen adam düşündüklerinin hepsini söylemez, fakat söylediklerini düşünür de söyler." diyen Aristo da Seneca gibi konuşma özelliğinin akılla bağlantılı olduğuna dikkat çekmiştir. Herhangi bir sağlık sorunu olmayan her birey konuşmayı öğrenir ama konuşmayı bir sanat olarak gören biri bu özelliğın önemini farkında olarak hareket eder.

Konuşma, sözle gerçekleştirilen etkili bir iletişim biçimidir (Yakıcı vd. 2015, s. 11). Konuşma becerisinin geliştirilmesi aile ortamında başlar, okul ortamında devam ettirilir. Artık okula başlamış bir çocuğın ana dilini günlük konuşmalar için yeterli olacak kadar öğrendiğı kabul edilmektedir. Bu bağlamda okulun görevi, öncelikli olarak çocuğın aile ortamında kazanmış olduğu dil yanlışlarını ve konuşma hatalarını belirli bir program dâhilinde gidermek olmalıdır. Günümüzde, aile ortamında yanlış edinilen konuşma şeklinin ortaöğretim düzeyine gelmiş bazı öğrencilerde hâlâ devam ettiği gözlenmektedir. Bu eksikliklerin giderilebilmesi için başta Türkçe ve edebiyat öğretmenleri olmak üzere bütün alan öğretmenlerinin duyarlı olması gerekmektedir.

Konuşma özelliği, insanoğlunu diğer canlılardan ayıran bir özellik olmanın yanı sıra insanlar arasındaki farklılıkları da ortaya koymaktadır. Şöyle ki konuşması, ses tonu, kelimelerin doğru seçilmesi ve yerli yerinde kullanılması; bireyi daha farklı biri olarak öne çıkarmaktadır. Nitekim diksiyonu sağlam ve düzgün birinin diğer insanlar arasında kendisini daha rahat ve güvende hissettiği için özgüveni artar. İnsanlarla rahat ve özgüven içinde iletişim kurabilmek sağlam ve etkili bir diksiyona bağlıdır (Yaman, 2004, s. 30).

Güzel ve etkili bir konuşmanın gerçekleştirilebilmesi için kelimelerin doğru telaffuz edilmesi gereklidir. Bu ise sesin doğru ve etkin biçimde kullanımını, yani diksiyonun önemini ortaya koymaktadır (Yelok, 2011, s. 18).

Latince “söylemek” anlamına gelen “dicere” kökünden gelen “diksiyon ” sözcüğünün karşılığı olarak kimi dil bilimciler tarafından “duru, saydam, açık seçik, vurgulamak ve güzel konuşma” anlamında Türkçe söylem sözcüğü önerilmiştir (Yakıcı vd. 2015, s. 20). Bu kavramla ilgili alan yazında birçok tanıma rastlamak mümkündür. Ancan’ın (1947), “kâğıt üzerinde dizili duran sözler, birtakım fikirlerin ve heyecanların iskeletidir, diksiyon onlara vücut ve sanatkâr da o vücuda ruh verir.” şeklinde betimlediği diksiyonu Yaman (2004), “seslerin, sözlerin, ses ve söze yardımcı olan öğelerin yerli yerinde kullanılması sanatına verilen addır.” olarak tanımlamıştır. TDK (Türk Dil Kurumu), diksiyonu “1. Seslerin, sözlerin, vurguların, anlam ve heyecan duraklarını kurallarına uygun olarak söyleme biçimi. 2. Konuşulan dilin incelenmesi ve kullanılması. 3. Duru, açık vurgulama ve çıkaklara tam uyarak konuşma.” (URL 1) şeklinde açıklamıştır. Şenbay (2005, s. 64)’a göre diksiyon “söz söylerken duygu ve düşünceleri doğru, üslubuna uygun olarak anlatmak için sesin uyumunu, söylenişini, jesti, mimiği, alınacak tavırları yerinde ve güzel kullanma sanatı”dır. Ertuğrul (2006) ise diksiyon için sanattan esinlenerek “konuşmanın en etkili ve estetik biçimde sanatsal bir ifadeyle şekillenmesi” diye bir tanım yapmıştır. Yelok (2011) ise diksiyonu, sözcüklerin söyleniş biçimleriyle anlam, bilgi ve duygu yüklerinin doğru anlaşılması ve bu değerlerin cümle içinde ölçülü olarak dağıtılması işi olarak tanımlamıştır.

Türkçeyi kurallarına uygun, anlaşılır ve güzel konuşabilmek birçok yönden önem taşır. Bu sayede hem karşınızdaki insanlarla iletişim kurarken sıkıntı çekmez hem de kültürümüzün temel taşlarından biri olan dilimizin yaşatılmasına katkıda bulunmuş oluruz. Doğru ve güzel konuşabilmek aynı zamanda bir kültür göstergesidir (Er, 2010, s. 26).

Publilius Syrus, “konuşma ruhun aynasıdır, insan ne olduğunu konuşurken gösterir.” (Akt. Muallimoğlu, 2011, s. 3) derken hitabet sanatının önemine vurgu yapmıştır. Hiç kimse doğuştan güzel konuşma yeteneğiyle doğmaz, bireyler zamanla hitabet sanatının inceliklerini öğrenir ve konuşma yeteneğini geliştirir (Topçuoğlu ve Özden, 2012, s. 1). Hitabet, bir etkili söz söyleme sanatı olarak düşünüldüğünde öğrencilerin kendilerini her ortamda doğru ve etkili ifade etme imkânı verme açısından bu sanatı bilmenin gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Bilindiği gibi, dilin kullanımı yöreden yöreye değişiklik göstermektedir. Farklı bölgelerde görev yapan Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerimizin en çok karşılaştıkları sorunlardan biri, ortaöğretim çağına gelen öğrencilerin hâlâ yöresel ağız kullanmalarıdır. Bu tür durumların en aza indirgenmesi için diksiyon ve hitabet dersini önemsemek ve diğer dersler kadar verimli işlemek önem arz etmektedir.

Diksiyon ve Hitabet Dersi Ortaöğretim Programı, Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'nün 31.08.2006 tarihli ve 11274 sayılı teklif yazısı ile geliştirilmiş, 2007-2008 eğitim-öğretim yılından itibaren uygulanmaya başlamıştır. Söz konusu programa göre bir ders kitabı hazırlanmamış, ilgili Genel Müdürlük tarafından Öğretmen Kılavuz Kitabı ile destek sağlanması kararlaştırılmıştır. Bu tarihten itibaren diksiyon ve hitabet dersi seçmeli dersler içinde yerini almış ama verimli işlenip işlenmediğiyle ilgili tartışmalar hâlâ devam etmektedir.

1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'na göre Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları içinde zikredilen “beden, zihin, ahlâk, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler yetiştirebilmek” için öğrencilere kendini doğru ve etkili bir şekilde ifade etmenin önemi kavratılmalıdır. Küçük yaşlarda başlayan bir eğitimle geliştirilmesi gereken söz söyleme sanatının geliştirilebilir bir beceri olduğu diksiyon ve hitabet dersi ile öğrencilere gösterilmelidir. Bu çalışmayla okullarda çok da verimli işlenmediği gözlemlenen, çoğu zaman öğrenciler tarafından önemsiz görüldüğü için seçilmeyen seçmeli diksiyon ve hitabet dersinin önemine dikkat çekilmeye çalışılmıştır.

Yöntem

Bu bölümde sırasıyla araştırmanın modeli, çalışma grubu, verilerin toplanması ve verilerin analizi ile ilgili bilgiler verilmektedir.

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma nitel araştırma yöntemi desenlerinden olan olgubilim (fenomonoloji) deseni benimsenerek gerçekleştirilmiştir. Olgubilim çalışmalarında odaklanılan olguyu bilen ve bu olguyu ifade edebilecek bireylerin olguya ilişkin bireysel algıları ve bunlara yükledikleri anlamalar tespit edilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

Çalışma Grubu

Bu çalışma, 2019-2020 öğretim yılının güz döneminde Sinop İl Merkezindeki liselerde görev yapan Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubu gönüllülük esasına uyum olarak belirlenmiştir. Araştırmacı tarafından geliştirilen açık uçlu sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formunu 11'i kadın; 17'si erkek olmak üzere toplam 28 Türk dili ve edebiyatı öğretmeni yanıtlamıştır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerle ilgili demografik bilgiler aşağıda tablolarla sunulmuştur.

Tablo 1. Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenlerinin Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bilgileri

	f	%
Kadın	11	39
Erkek	17	61
TOPLAM	28	100

Tablo 1 incelendiğinde katılımcıların %61'inin erkek, %39'unun kadın olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenlerinin Eğitim Durumu Değişkenine İlişkin Bilgileri

	f	%
Eğitim Fakültesi	12	42
Fen Edebiyat Fakültesi	11	39
Yüksek Lisans	4	14
Diğer (Tezsiz Y. L.)	1	3
TOPLAM	28	100

Tablo 2 incelendiğinde katılımcıların %42'sinin Eğitim Fakültesi, %39'unun Fen-Edebiyat Fakültesi, %14'ünün Yüksek Lisans, %3'ünün Tezsiz Yüksek Lisans mezunu olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenlerinin Mesleki Kıdem Değişkenine İlişkin Bilgileri

Mesleki Kıdem	f	%
1-5 Yıl	5	18
6-10 Yıl	5	18
11-15 Yıl	6	21
16-20 Yıl	7	18
21 Yıl ve Üstü	5	18
TOPLAM	28	100

Tablo 3 incelendiğinde katılımcıların %25'inin 16-20 yıl, %21'inin 11-15 yıl, %18'inin 6-10 yıl, %18'inin 1-5 yıl, %18'inin 21 yıl ve üzeri mesleki deneyime sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 4. Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenlerinin Halen Görev Yapılan Okul Değişkenine İlişkin Bilgileri

Görev Yapılan Okul	f	%
Anadolu Lisesi	15	53
Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	12	42
İmam Hatip Lisesi	1	3
TOPLAM	28	100

Tablo 4 incelendiğinde katılımcıların %53'ünün Anadolu Lisesinde, %42'sinin Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde, %3'ünün ise İmam Hatip Lisesinde görevli olduğu görülmektedir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Çalışmada Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin diksiyon ve hitabet dersine ilişkin görüşlerinin neler olduğu ise açık uçlu sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formuyla toplanan verilere dayanarak betimsel analiz tekniğiyle incelenmeye çalışılmıştır. Araştırmanın verilerini toplamak için 2019-2020 eğitim-öğretim yılında Sinop il merkezindeki liselerde görev yapan Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerine açık uçlu sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formuyla seçmeli diksiyon ve hitabet dersine ilişkin görüşleri sorulmuştur. Görüşme formu yüz görünüş geçerliğine (uzman görüşüne) tabi tutularak alınan eleştiriler doğrultusunda geliştirilmiştir.

Araştırmanın güvenilirlik hesaplaması için aşağıda gösterilen Miles ve Huberman'ın (1994) önerdiği güvenilirlik formülü kullanılmıştır.

$$R(\text{Güvenirlik}) = \frac{Na (\text{Görüş Birliği})}{Na (\text{Görüş Birliği}) + Nd (\text{Görüş Ayrılığı})}$$

Çalışma verileri, araştırmacı ve bir alan uzmanı tarafından birbirinden bağımsız bir şekilde değerlendirilmiş; sonrasında yapılan bu değerlendirmeler karşılaştırılarak güvenilirlik çalışması tamamlanmıştır. Araştırmacı ve alan uzmanı görüş birliğine vardıkları zaman güvenilirlik sürecinin tamamlandığı kabul görmüştür. Hesaplama neticesine araştırmacının güvenilirliği % 87 olarak belirlenmiştir. Güvenirlik hesaplarının %70'in üzerinde olması, araştırma için güvenilir sayılmaktadır (Miles ve Huberman, 1994).

Çalışmada kullanılan görüşme formu, iki bölüm olarak düzenlenmiştir. Formun birinci bölümü, katılımcıların kişisel bilgilerini; ikinci bölümü ise diksiyon ve hitabet dersiyile ilgili görüşlerini belirlemeye yönelik açık uçlu soruları içermektedir. Çalışma sonucunda veriler, kolay anlaşılacak ve gerektiğinde kullanabilmek amacıyla düzenlenmiş ve yorumlanmış bir şekilde verilmiştir. Çalışmada Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin seçmeli diksiyon ve hitabet dersiyile ilgili görüşlerini daha net göstermek için doğrudan alıntılara da sık sık yer verilmiştir. Bu süreçte kadın katılımcılar için "K"; erkek katılımcılar için ise "E" gibi kod isimler kullanılmıştır.

Bulgular

Araştırmanın alt problemlerinden biri Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin seçmeli diksiyon ve hitabet dersinin ortaöğretim programlarına dâhil edilmesine ilişkin görüşlerinin belirlenmesidir. Bu amaç doğrultusunda katılımcılara "Seçmeli diksiyon ve hitabet dersinin ortaöğretim programlarına dâhil edilmesini nasıl değerlendiriyorsunuz?" sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların bu soruyla ilgili olumlu ve olumsuz görüşleri Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5 incelendiğinde Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin 24'ünün seçmeli diksiyon ve hitabet dersinin ortaöğretim programlarına dâhil edilmesiyle ilgili olumlu; 3'ünün ise olumsuz görüşe sahip olduğu görülmektedir. Bu bağlamda çoğunlukta olan olumlu görüşlerden birkaçı aşağıda sunulmuştur.

Tablo 5. Seçmeli Diksiyon ve Hitabet Dersinin Ortaöğretim Programlarına Dâhil Edilmesine İlişkin Bulgular *

Olumlu Görüşler	f	Olumsuz Görüşler	f
Olumlu buluyorum.	11	Olumlu bulmuyorum.	1
Dilin düzgün kullanılabilmesi adına olumlu buluyorum.	3	Uygulanmadığı için olumsuz buluyorum.	1
Öğrencilerin kendilerini daha doğru ifade etmeleri adına olumlu buluyorum.	2	Öğrenciler tarafından pek fazla ciddiye alınmıyor.	1
Yararlı olduğunu düşünüyorum.	1		
Doğru hatta geç kalınmış bir adım.	1		
Gerekli olduğunu düşünüyorum.	3		
Öğrencilerin bilişsel ve sosyal gelişimi açısından önemli.	1		
İsabetli bir karar.	2		
TOPLAM	24	TOPLAM	3

(*) Bazı öğretmenler birden fazla görüş belirtmiştir; bazıları ise görüş belirtmemiştir.

“Olumlu olarak görüyorum. Zira daha önce ‘Güzel Konuşma ve Yazma’ derslerimiz vardı. Bu dersler, yazılı ve sözlü ifadelerin gelişmesine çok katkı sağlamaktadır.” (1K)
 “Eğitim türü veya eğitimin amacı ne olursa olsun her öğrencinin hatta her öğretmenin diksiyon ve hitabetinin düzgün olması, nitelikli insan yetiştirmenin en önemli adımlarındandır.” (5E) “Dilimizin daha düzgün ve etkili kullanılması için gerekli bir girişim oldu. Türk Dili ve Edebiyatı, Dil ve Anlatım derslerinde gerekli bilgileri öğrenen öğrencilerimiz bu dersle birlikte Türkçe kullanımını öğreneceklerdir.” (6E) “Olumlu olduğunu düşünüyorum. Ancak bunun gerek öğrenci gerekse veli nezdinde tam olarak anlaşıldığını düşünmüyorum.” (8E) “Fikir olarak gerekli bir ders. Fakat belli bir kaynak yok.” (10K) “Yerinde bir karar olduğunu düşünüyorum. Öğrencinin başarısında ve kendini geliştirmesinde, kendine olan güveninde kelebek etkisi yaptığını inanıyorum. Kendini doğru ifade edebilen bireyler yetiştirmek, temel amaç olmalı diye düşünüyorum.” (25E)

Yorumlar içinde görüşme formuna katılan Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinden birinde görev yapan öğretmenlerden 12K kodlu katılımcı “Özellikle meslek liselerinde öğrenim gören öğrencilerin diğer derslere oranla iletişim kurabilmeyi

öğrenmeleri gerektiğini düşünüyorum.” yorumu ile değişik lise öğretmenlerinin “İlkokul ve ortaokullarda da olması gerektiğini düşünüyorum. Temelden başlanmalı.” (15K); “Uygun ama ders saati yetersiz.” (18E) görüşleri de dikkat çekicidir.

Araştırmanın alt problemlerinden biri de Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin seçmeli diksiyon ve hitabet dersinin diğer dersler içindeki önemine ilişkin görüşlerinin belirlenmesidir. Bu amaçla katılımcılara “Sizce seçmeli diksiyon ve hitabet dersinin diğer dersler içindeki önemine ilişkin görüşünüz nedir?” sorusu sorulmuş ve elde edilen yanıtların oranları Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6. Seçmeli Diksiyon ve Hitabet Dersinin Diğer Dersler İçindeki Öneme İlişkin Bulgular*.

Olumlu Görüşler	f	Olumsuz Görüşler	f
Tüm derslerin başında gelmesi gerekir.	1	Önemli bir ders olarak görülüyor.	2
Önemli bir yere sahiptir.	7	2. derecede bir öneme sahiptir.	1
Bütün derslere fayda sağlayabilecek önemli bir derstir.	5	Yeterli bir öneme sahip olduğunu düşünmüyorum.	1
Öğrencilerin öğretmenleriyle sağlıklı iletişim kurmayı kazandırır.	1	Külfet olarak algılanıyor.	1
Yararlı derslerden biridir.	1		
Öğrencilerin kendini doğru ifade etmesini sağlaması adına önemlidir.	1		
Gereken önem verildiği takdirde özel bir ders.	1		
TOPLAM	17	TOPLAM	5

* Öğretmenlerden bazıları görüş belirtmemiştir.

Tablo 6 incelendiğinde, Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin 17'sinin seçmeli diksiyon ve hitabet dersinin diğer dersler içindeki önemine ilişkin olumlu görüşlere; 5'inin ise olumsuz görüşlere sahip olduğu görülmektedir. Katılımcıların çoğunluğuna ait olumlu görüşlerden bazıları şu şekildedir: “Sonuçta insanı eğitiyoruz ve ona bilgi yüklüyoruz. En önemlisi insanın, bireyin kendini doğru ifade edebilmesidir. Tüm derslerin başında gelmelidir diksiyon ve hitabet içerikli dersler.” (1K); “Diğer dersleri anlama ve anlaşılmayan durumları ifade etmesinde önemli bir yere sahiptir.” (4E); “Bu derste nasıl konuşulacağını, hitap edeceğini, jest ve mimiklerini nasıl kullanacağını öğrenen öğrenciler, diğer derslerde öğretmenleriyle sağlıklı iletişim kurabileceklerdir.” (6E); “Bütün derslerin temelidir. Kendini düzgün bir dille ifade etmek hayatın her aşamasında gereklidir.” (7K).

Araştırmanın bir diğer alt problemi, Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin seçmeli diksiyon ve hitabet dersinin öğrencilere neler kazandırabileceğine ilişkin görüşlerini ortaya koymaktır. Bu amaçla, katılımcılara “Diksiyon ve hitabet dersinin öğrencilere neler kazandırabileceğine inanıyorsunuz?” sorusu yöneltilmiş ve alınan cevapların oranları Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. Seçmeli Diksiyon ve Hitabet Dersinin Öğrencilere Neler Kazandırabileceğine İlişkin Bulgular *

GÖRÜŞLER	f
Doğru ve güzel konuşmanın birey ve toplum hayatındaki önemini kavratır.	20
Sesi ve beden dilini etkili kullanmayı öğretir.	19
Duygu, düşünce ve hayallerini etkili ve anlaşılır biçimde ifade etme becerisi edindirir.	21
Öğrencilerin söz varlığını zenginleştirir ve onlara okuma alışkanlığı kazandırır.	15
Öğrencilerin Türk dilinin kurallarının farkına vararak Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanmaya özen göstermesini sağlar.	20
Öğrencilere iyi bir hatip gibi güzel konuşma özelliği kazandırır.	19
Öğrencilerin bireysel ifade özgürlüğüne zemin hazırlar.	18
Öğrencilerde yaratıcı düşüncenin gelişmesinde etkili olur.	16

(*) Öğretmenlerden bazıları birden fazla görüş belirtmiştir.

Tablo 7 incelendiğinde katılımcıların çoğunluğunun (f=21) seçmeli diksiyon ve hitabet dersinin öğrencilere “Duygu düşünce ve hayallerini etkili ve anlaşılır biçimde ifade etme becerisi edindirir.” görüşünü benimsediği görülmektedir. Bu görüşü sırasıyla “Doğru ve güzel konuşmanın birey ve toplum hayatındaki önemini kavratır.” (f=20); “Öğrencilerin Türk dilinin kurallarının farkına vararak Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanmaya özen göstermesini sağlar.” (f=20); “Sesi ve beden dilini etkili kullanmayı öğretir.” (f=19); “Öğrencilere iyi bir hatip gibi güzel konuşma özelliği kazandırır.” (f=19); “Öğrencilerin bireysel ifade özgürlüğüne zemin hazırlar.” (f=18); “Öğrencilerde yaratıcı düşüncenin gelişmesinde etkili olur.” (f=16); “Öğrencilerin söz varlığını zenginleştirir ve onlara okuma alışkanlığı kazandırır.” (f=15) görüşleri takip etmektedir.

Araştırmanın diğer bir alt problemi, Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin görevli oldukları okullarda seçmeli diksiyon ve hitabet dersinin verimliliğine ilişkin görüşlerinin ortaya koyulmasıdır. Bu amaçla, katılımcılara “Seçmeli diksiyon ve hitabet dersi okulunuzda ne kadar verimli işlenmektedir?” sorusu sorulmuş ve alınan cevaplara ilişkin oranlar Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8. Seçmeli Diksiyon ve Hitabet Dersinin Verimliliğine İlişkin Bulgular *

Olumlu Görüşler	f	Olumsuz Görüşler	f
Kısmen verimli geçiyor.	3	Okulumuzda diksiyon ve hitabet dersi okutulmuyor.	6
Çok verimli geçiyor.	5	Seçmeli ders olduğu için yeteri kadar verimli değil.	2
		Verimli değil.	5
		Okulumuzda çok nadir seçilen bir derstir.	2
TOPLAM	8	TOPLAM	15

(*) Bazı öğretmenler görüş belirtmemiştir.

Tablo 8 incelendiğinde katılımcıların 8’inin görev yaptıkları okullarda seçmeli diksiyon ve hitabet dersinin verimli işlenmesine ilişkin olumlu; 15’inin ise olumsuz görüşlere sahip olduğu görülmektedir. Bu olumsuz görüşlerden biri de 25K kodlu katılımcıya aittir. 25K kodlu öğretmen: “Ben de bu derse giriyorum. Verimli

işlendiğini düşünmüyorum. Müfredatta değişiklik yapılması gerektiğini düşünüyorum.” görüşünü belirtmiştir.

Araştırmanın diğer bir alt problemi, Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin seçmeli diksiyon ve hitabet dersinin öğrenciler tarafından önemsenip önemsenmediğine ilişkin görüşlerini belirlemektir. Bu amaçla, katılımcılara “Seçmeli diksiyon ve hitabet dersi öğrencileriniz tarafından önemsenmekte midir?” sorusu sorulmuş ve alınan cevaplara ilişkin oranlar Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9. Seçmeli Diksiyon ve Hitabet Dersinin Öğrenciler Tarafından Önemsenip Önemsenmediğine İlişkin Bulgular *

Olumlu Görüşler	f	Olumsuz Görüşler	f
Önemseniyor.	6	Önemsenmiyor.	17

*Öğretmenlerden bazısı görüş belirtmemiştir.

Tablo 9 incelendiğinde katılımcıların 17’sinin seçmeli diksiyon ve hitabet dersinin görev yaptıkları okulda öğrenim gören öğrencilerce önemsenmediği; 6’sının ise önemsendiği görüşüne sahip olduğu görülmektedir. Bu bağlamda olumsuz görüşe sahip olan katılımcılar şöyle yorumlarda bulunmuşlardır: “Diksiyon ve hitabet dersi seçmeli olarak var. Bu yüzden öğrencilerin ilgisi az.” (5E); “Öğrencilerin dâhil oldukları ortamlar düşünüldüğünde çok da önemsediklerini düşünmüyorum.” (24K); “Tabi ki de hayır. Elimden geldiğince bunun önüne geçmeye çalışıyorum fakat bu anlayışı yıkmak mümkün olmuyor.” (25K).

Araştırmanın bir sonraki alt problemi Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin seçmeli diksiyon ve hitabet dersinde hangi kaynak kitapları kullandıklarını belirlemektir. Katılımcıların seçmeli diksiyon ve hitabet dersinde kullandıkları kaynak kitaplara ilişkin cevapları Tablo 10’da sunulmuştur.

Tablo 10. Seçmeli Diksiyon ve Hitabet Dersinde Kullanılan Kaynak Kitaplara İlişkin Bulgular*

KAYNAK KİTAPLAR	f
İnternette sağlanan kaynaklar.	5
Şiir kitapları.	2
MEB Yayınları	4
Söz Söyleme ve Diksiyon	1
Konuşan İnsan	1
Alıştırmalı Diksiyon Sanatı (Nüzhet ŞENBAY)	1
Türkçe Diksiyon (Raif ÖZBEN)	1
Diksiyon ve Hitabet (Ali SELÇUK)	2
Dil Bilgisi Kitapları	1
Yazılı ve Sözlü Anlatım (Şerif AKTAŞ)	1
Ders notları	2
Liseler İçin Güzel Konuşma Yazma	1

*Öğretmenlerden bazısı birden fazla görüş belirtmiştir.

Tablo 10 incelendiğinde katılımcıların çoğunun (f=5) internette sağlanan kaynaklarla ders işlediği görülmektedir. Bu kaynakları sırasıyla MEB'in ders kitabı (f=4); şiir kitapları (f=2) ve diğer kaynaklar takip etmektedir. Bu sorunun cevapları incelendiğinde öğretmenlerin bu dersle ilgili tavsiye edilen yeterince kaynağın bulunmamasından yakındıkları görülmüştür. İnternette buldukları materyalleri, çeşitli şiir kitapları, dil bilgisi kitaplarını kullanmak zorunda kaldıklarını ifade ederek bu derse özel yeterli ve yetkin kaynaklara ulaşmakta zorluk yaşadıklarını dile getirmektedirler.

Araştırmanın sonuncu alt problemi ise Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin diksiyon ve hitabet konusunda bilgi ve tecrübe edinmesinin gerekliliğine ilişkin görüşlerinin belirlenmesidir. Bu amaçla, katılımcılara "Öğretmenlerin, seçmeli diksiyon ve hitabet konusunda bilgi ve tecrübe edinmesinin gerekliliği ile ilgili düşünceleriniz nelerdir?" sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin verdikleri cevaplar Tablo 11'de sunulmuştur.

Tablo 11. Öğretmenlerin Seçmeli Diksiyon ve Hitabet Konusunda Bilgi ve Tecrübe Edinmesine İlişkin Bulgular *

GÖRÜŞLER	f
Öğretmenler etkili ve güzel konuşma seminerlerine katılmalı.	8
Öğretmenler eğitim dışında da kendilerini yetiştirmek zorundadırlar.	2
Öğretmenler bu dersi verdikçe tecrübe kazanıyorlar.	2
Öğretmenlerin bu konuda yeterince bilgili ve tecrübeli olduğunu düşünüyorum.	3
TOPLAM	15

*Öğretmenlerden bazıları görüş belirtmemiştir.

Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin diksiyon ve hitabet konusunda bilgi ve tecrübe edinmesinin gerekliliğine ilişkin görüşleri incelendiğinde “öğretmenlerin etkili ve güzel konuşma seminerine katılmasına” yönelik görüşlerin ağır bastığı görülmektedir. Buna karşın öğretmenlerin birçoğu (f=3) bu bağlamda zaten tecrübeli ve bilgili olduklarını öne sürmektedirler. “Öğretmenlerin eğitim dışında da kendilerini yetiştirmek zorunda oldukları” görüşünü benimseyen 17E kodlu katılımcı “Bu sadece meslekle sınırlanabilecek bir oldu değil. Dille kurulan her oluşun üzerinde basa basa durabileceği bir zorunluluktur.” görüşünü belirtmiştir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu bölümde araştırmanın bulgularının incelenmesiyle ulaşılan sonuçlar yorumlanmış ve bu sonuçlara dayanarak ortaya çıkan tartışma ve önerilere yer verilmiştir.

Çalışmada belirlenen alt problemlerle ilgili şu sonuçlara varılmıştır:

1-Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin seçmeli diksiyon ve hitabet dersinin ortaöğretim programlarına dâhil edilmesine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi alt problemiyle ilgili olarak görüşlerine başvuru olan 28 Türk dili ve edebiyatı öğretmenin 24’ünün olumlu; 3’ünün olumsuz görüş belirttiği görülmüştür. Bu alt problemle ilgili katılımcılardan bazıları birden fazla görüş belirtmiş, bazıları ise hiç görüş belirtmemiştir.

2- Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin seçmeli diksiyon ve hitabet dersinin diğer dersler içindeki önemine ilişkin görüşleri incelendiğinde katılımcıların çoğunluğunun (f=21) seçmeli diksiyon ve hitabet dersinin öğrencilere “Duygu düşünce ve hayallerini etkili ve anlaşılır biçimde ifade etme becerisi edindirir.” görüşünü benimsediği görülmüştür. Bu görüşü sırasıyla “Doğru ve güzel konuşmanın birey ve toplum hayatındaki önemini kavratır.” (f=20); “Öğrencilerin Türk dilinin kurallarının farkına vararak Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanmaya özen göstermesini sağlar.” (f=20); “Sesi ve beden dilini etkili kullanmayı öğretir.” (f=19); “Öğrencilere iyi bir hatip gibi güzel konuşma özelliği kazandırır.” (f=19); “Öğrencilerin bireysel ifade özgürlüğüne zemin hazırlar.” (f=18); “Öğrencilerde yaratıcı düşüncenin gelişmesinde etkili olur.” (f=16); “Öğrencilerin söz varlığını zenginleştirir ve onlara okuma alışkanlığı kazandırır.” (f=15) görüşleri takip etmiştir.

3- Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin görevli oldukları okullarda seçmeli diksiyon ve hitabet dersinin verimliliğine ilişkin görüşlerinin incelenmesi sonucunda 28 katılımcının 8’i olumlu; 15’i ise olumsuz görüş belirtmiştir. Bu alt problemle ilgili bazı katılımcılar hiçbir görüş belirtmemiştir.

4- Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin seçmeli diksiyon ve hitabet dersinin öğrenciler tarafından önemsenip önemsenmediğine ilişkin görüşlerinin belirlenmesine ilişkin sorulan soruya katılımcılardan 6’sı olumlu; 17’si ise olumsuz yanıt vermiştir.

5- Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin seçmeli diksiyon ve hitabet dersinde kullandıkları kaynak kitapların belirlenmesi alt problemiyle ilgili cevaplar incelendiğinde katılımcıların çoğunun (f=5) internetten sağlanan kaynaklarla ders işlediği görülmüştür. Ayrıca bu alt problemle ilgili yanıtlar incelendiğinde Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin diksiyon ve hitabet dersi için internetten buldukları materyallerle “idare etmek”; çeşitli şiir kitapları, dil bilgisi kitaplarını kullanmak zorunda kaldıklarını ifade ederek bu derste kullanılacak yeterli ve yetkin kaynaklara ulaşmakta zorluk yaşadıklarını dile getirdikleri görülmüştür. Bazı öğretmenler, MEB yayınlarının öğretmen kılavuz kitabını; bazıları ise farklı kaynakları kullandıklarını ifade etmişlerdir. Bu eksiklik göz önünde bulundurularak derslerde kullanılacak, öğrencilerin uygulama yaparken destek alabilecekleri, diksiyon ve hitabet dersini dikkat çekici ve zevkli hâle getirecek güncel kaynakların yazılmasının önem arz ettiği anlaşılmaktadır.

6- Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin, öğretmenlerin seçmeli diksiyon ve hitabet konusunda bilgi ve tecrübe edinmesine ilişkin görüşleri incelendiğinde ise “öğretmenlerin etkili ve güzel konuşma seminerine katılmasının gerekliliğine” yönelik görüşlerin ağır bastığı görülmektedir.

Alan yazında diksiyon ile ilgili fazla çalışma bulunmamaktadır. Bu konuda yapılan çalışmalardan çoğunu lisansüstü tezler oluşturmaktadır (Ceylan, 1993; Reisoğlu, 1995; Ünal, 1996; Rengin Yavçan, 1997; Tümtürk Yılmaz, 2000; Sevin Atasoy, 2001; Esen, 2005; Ertuğrul, 2006; Günaydın, 2006; Uzuner, 2009; Şen, 2011; Özenç Özençel, 2012; Ceylan, 2012; Soltanirad, 2013; Özkan, 2015; Aslan, 2018). Ayrıca alan yazında diksiyonla ilgili makale sayısının çok olduğu da söylenemez (Dursunoğlu, 2006; Kasım, 2009; Nutku, 2012; Aydın ve Başoğlu, 2014; Polat, 2017).

Ertuğrul (2006), mesleki müzik eğitimi veren konservatuvarlardaki diksiyon eğitiminin niteliği ile ilgili araştırmada, haftada 2 ders saati olarak toplam 8 hafta verilen diksiyon eğitiminin yeterli olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Çalışmada bunun yanı sıra kekemelik ve pelteklik gibi fizyolojik ve biyolojik nedenleri olan konuşma kusurlarının çözümüne yönelik verilen eğitimlerin birebir yapılmasının gerekliliğini de vurgulanmıştır.

Özkan (2015), araştırmasında, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilere yönelik uyguladığı diksiyon eğitimi neticesine bu öğrencilerin sesli okumada başarılarının yükseldiğini gözlemlemiştir. Buna karşın eğitimlerde sesletim uygulamalarının artırılmasının gerekliliği de çalışma sonuçları arasında yer almaktadır. Ayrıca araştırmanın sonucunda 8 haftalık diksiyon eğitiminin sonucu olarak öğrencilerin metni yüksek sesle seslendirme ve hazırlıksız konuşma yapma çalışmalarında daha başarılı oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Soltanirad (2013), Türkçe öğretiminde diksiyonun önemini belirlemek için yaptığı çalışmada, Milli Eğitim Bakanlığının diksiyon eğitimi konusunda daha duyarlı olmasının önemi ve diksiyon eğitiminin, eğitim kurumlarının her kademesinde verilmesinin gerekliliği; Türkçe öğretmenlerinin de diksiyon eğitimi uzmanı olarak yetiştirilmesinin önem arz ettiğini vurgulamıştır. Bu araştırmada da Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin diksiyon ve hitabetle ilgili seminerlere katılmasının gerekliliğine ilişkin elde edilen bulgular Soltanirad (2013) tarafından elde edilen bulguları desteklemektedir.

Ceylan (2012)'in, yaptığı araştırmada da buna benzer bir sonuç söz konusudur. Ceylan (2012), yaptığı bu çalışmada 10. sınıf öğrencilerine yönelttiği “Diksiyon dersini seçmeli bir ders olarak almak ister misiniz?” sorusuna %50 “evet”; %50 “hayır” yanıtını almıştır. “Evet” cevabını veren öğrencilerin dersi eğlenceli buldukları; “hayır” cevabını veren öğrencilerin ise bu dersin ayrı bir ders değil dil ve anlatım dersinin içinde yer alması gerektiğini düşündükleri belirlenmiştir.

Diksiyonla ilgili makalelerden bazıları incelendiğinde bu çalışmanın sonuçlarını destekler nitelikte sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir.

Saraç (2009)'ın, Türk dili ve edebiyatı öğretmen adaylarına yönelik yaptığı çalışması sonucunda Türk dili ve edebiyatı öğretmenliği programında yetişmekte olan öğretmen adaylarının %40'ının diksiyon dersi görmediği belirlenmiştir. Saraç (2009)'un elde ettiği sonuçlarla bu araştırmada elde edilen bulgular örtüşmektedir. Lisans eğitimi süresince hiç diksiyon dersi almadan öğretmenlik mesleğine başlayan bir öğretmenden bu bağlamda etkili bir performans beklemek doğru değildir. Bu sonuçlar dikkate alınarak, Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin diksiyon ve hitabetle ilgili eğitim seminerlerine katılması önem arz etmektedir.

Aydın ve Başoğlu (2014), çağrı merkezi hizmetleri programı öğrencilerinin konuşma becerileri özyeterlik algılarını incelediği araştırmada, öğrencilerin konuşma esnasında dil bilgisi kurallarına, vurgu ve duraklara çok fazla dikkat etmedikleri sonucuna ulaşmıştır. Bu sebeple, Aydın ve Başoğlu (2014), bu çalışma sonucunda diksiyon derslerinin saatlerinin arttırılması, ağız özellikleri gösteren öğrenciler için yoğunlaştırılmış konuşma programlarına katılması için teşvik edilmesi, seçmeli ders olarak konuşma becerisi ile ilgili derslerinin uygulamaya konulmasının gerekliliği gibi önerilerde bulunmuştur.

Toptaş ve Sönmez (2015)'in araştırmasında öğretmenin bireysel ses eğitimi dersinde doğru, güzel ve etkili konuşma becerisini öğrenciye bütünüyle kavratmak için konuşması ile öğrenciye örnek oluşturması ve alanında vasıflı olmasının gerekliliği vurgulanmıştır. Bu araştırma, bu anlamda Toptaş ve Sönmez (2015)'in çalışmasıyla benzerlik göstermektedir. Ayrıca Toptaş ve Sönmez (2015), öğretmenin Türk dilinin fonetik yapısını doğru kurallarla öğretmesi, bireye yapacağı işin farkındalığını kavratarak kitap okuma alışkanlığını kazandırılması gerektiğini de vurgulamıştır. Ayrıca diksiyon dersi olarak ayrı bir dersin müfredatta olması gerektiği sonucu yanında, ders saatinin az oluşu ile öğrenciye kavratılamayacağı görüşünü savunan

öğretmenlerimizin de olduğu Toptaş ve Sönmez (2015)'in çalışmasında çıkan sonuçlar arasındadır.

Aslan (2018), diksiyon etkinliklerinin ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin konuşma becerilerine etkisini inceleyen çalışma sonucunda öğretici yeterliliğinin önemine dikkat çekmiştir. Çalışmada diksiyon alanında gerçekleştirilen kurs/seminer eğitimlerinin genellikle Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Halk Eğitim Merkezlerinde gerçekleştirildiği; eğitim verilen diğer ortamların ise farklı organizasyonlar kapsamında kalabalık kitlelere yönelik düzenlenen seminerler, kişisel gelişim merkezlerine bağlı kurslar, sunuculuğu meslek olarak yapan kişiler tarafından verilen bireysel eğitimler olarak yapıldığına değinilmiştir. Çalışmada bu eğitimlerin, eğitimcilerinin yeterlilikleri üzerinde çalışmalar yapılmasının ve gerektiğinde diksiyon formasyonuna sahip akademik kadrolarca öğretici eğitimlerinin düzenlenmesinin gerekliliği önerilmiştir. Bu bağlamda bu araştırma, Aslan (2018)'in çalışmasını destekler niteliktedir.

Anadil eğitiminin önemli bir bölümü olan konuşma bir ülkede yaşayan ve o dili konuşan herkesi ilgilendirir. Nesilden nesle aktarılacak günümüze kadar hayatini devam ettiren dilimizi öğrencilere daha iyi öğretmek için kelimelerin doğru seslendirilişini öncelikli olarak öğretmenlerin bilmesi gerekir. Nitekim bir dil doğru seslendirilmezse yanlış öğrenilir, yanlış aktarılır. Bu sebeple, öğrencilere dilimizin inceliklerini öğretirken diksiyon ve hitabet dersi de dikkate alınmalıdır ki dil doğru bir şekilde sonraki kuşaklara aktarılsın.

Bu görevlerin yerine getirilmesi ve diksiyon ve hitabetle ilgili becerilerin geliştirilmesinde öncelikli görev başta Türkçe ve edebiyat öğretmenleriyle birlikte diğer derslerin öğretmenlerine düşmektedir. Öğretmenler kendi telaffuzuna önem vererek rol model olmalı ve bu meseleyi öğrencilerinde en geç lise sona kadar halletmelidirler. Çünkü ülkemizde bu merhaleden sonra bireyler ya üniversite ya da meslek hayatına atılır. Bu dönemden sonra yanlış öğrenilmiş kelimelerin doğrusunu öğrenmek ve öğretmek mümkün olsa da daha uzun uğraşlar gerektirir.

Ayrıca okullarda öğrencilerin diksiyon uygulamalarına katılabilecekleri, etkili iletişim kurabilecekleri ortamların oluşturulması da önemlidir. Bilinmelidir ki, sözlü anlatım becerisi sadece teorik bilgilerin öğrenciye aktarılmasıyla geliştirilecek bir beceri değildir. Bu beceride uygulamaların önemi oldukça büyüktür. Okullarda bu uygulamalar için gerekli alt yapı ve fiziksel ortamlar öğretmen ve öğrencilerin hizmetine sunulmalıdır. Bu ortamlarda öğrencilerin hazırlıklı bireysel veya grup

konuşmaları yapmaları teşvik edilmeli, motivasyonlarının daha da artması adına kendini doğru ve etkili ifade eden öğrenciler ödüllendirilmelidir.

Kaynakça

- Aslan, M. A. (2018). *Diksiyon Etkinliklerinin Ortaokul 7. Sınıf Öğrencilerinin Konuşma Becerilerine Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Kütahya: Kütahya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Aydın, E. ve Başoğlu, N. (2014). Çağrı Merkezi Hizmetleri Programı Öğrencilerinin Konuşma Becerileri Özyeterlik Algıları: Çaycuma Meslek Yüksekokulu Örneği. *Elektronik Mesleki Gelişim ve Araştırmalar Dergisi*. 2(3), 33-43.
- Ceylan, E. (2012). *Diksiyon Öğretimini Lise 2. (10. sınıf) Sınıflarda Uygulama Teknikleri Üzerine Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Er, S. (2010). *Etkili ve Güzel Konuşma Sanatı*. İstanbul: Hayat Yayınları.
- Ertuğrul, A. (2006). *Mesleki Müzik Eğitimi Veren Konservatuvarlardaki Diksiyon Eğitiminin Niteliği*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- MEB (2007). *Sosyal Bilimler Lisesi Diksiyon ve Hitabet Dersi Taslak Öğretim Programı*, Ankara: Mili Eğitim Bakanlığı
- Miles M.B. & Huberman A.M. (1994). *Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook*. (2nd Edition), Calif: SAGE Publications.
- Muallimoğlu, N. (2011). *Hitabet Konuşma Sanatı*. İstanbul: Avcıol Basım Yayın.
- Topçuoğlu, F. ve Özden, M. (2012). *Diksiyon ve Konuşma Eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Toptaş, B. ve Sönmez A. (2015). Güzel sanatlar liseleri müzik bölümlerinde bireysel ses eğitimi dersinin doğru ve etkili konuşma becerisine etkisi. *Malatya İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi*,1(1), 1-15.
- Türk Dil Kurumu (TDK). (2005). *Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Saraç, C. (2009). Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenleri için Diksiyon Dersi Lüks mü İhtiyaç mı?. *Millî Eğitim*. Sayı: 182.

Soltanirad, A. (2013). *Türkçe Öğretiminde Diksiyonun Önemi* (Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Şenbay, N. (2005). *Söz ve Diksiyon Sanatı*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Yakıcı A.; Yücel M, Doğan M. ve Yelok V.S. (2015). *Sözlü Anlatım*. Ankara: Yargı Yayınları.

Yaman, E. (2004). *Doğru, Güzel ve Etkili Konuşma Sanatı, Sözlü Anlatım*. Ankara: Gazi Kitabevi.

Yelok, V. S. (2011). Dil, Adamı Beyan Eder. 2023'e Doğru Türkçe. Ed. Yakıcı, A. ve Güneş, A. Ankara: Eğitim 2023 Yayınları.

URL 1: Diksiyon (2020). Erişim Adresi: <https://sozluk.gov.tr/>

Examination of Turkish language and literature teachers' opinions on elective diction and rhetoric course

Vafa Savaşkan

Introduction

Speaking is an effective verbal form of communication. The development of speaking skills starts in the family environment and continues in the school environment. It is now accepted that a child who has started school has learned enough of his mother tongue for daily conversations. In this context, the mission of the school should be to eliminate the language mistakes and speech errors that the child has acquired in the family environment within a certain program. Today, it is observed that the wrong way of speaking in the family environment still continues among some students who have reached the secondary education level. In order to overcome these deficiencies, all field teachers, especially Turkish and literature teachers, should be sensitive.

The use of language varies from region to region. One of the most common problems faced by Turkish language and literature teachers working in different regions is that students who come to secondary school age still use the local dialect. In order to

minimize such situations, it is important to care about diction and rhetoric lessons and to teach them as efficiently as other lessons.

Method

This study was carried out by adopting the phenomenology pattern, which is one of the qualitative research method designs. In phenomenological studies, it is determined that individuals who know the phenomenon that is focused on and who can express this phenomenon have individual perceptions about the phenomenon and the understandings they attribute to it (Yıldırım & Şimşek, 2006). In the study, the opinions of Turkish language and literature teachers about the diction and rhetoric course were examined with the descriptive analysis technique based on the data collected with a semi-structured interview form consisting of open-ended questions.

Result and Discussion

The following conclusions have been reached regarding the horse problems identified in this study:

24 of 28 Turkish language and literature teachers whose opinions were consulted regarding the sub-problem of determining the opinions of Turkish language and literature teachers regarding the inclusion of diction and rhetoric course in secondary education programs were positive. It was determined that 3 of them had negative opinions.

When the opinions of Turkish language and literature teachers about the importance of the elective diction and rhetoric course in other courses are examined, the elective diction and rhetoric course of the majority of the participants ($f=21$) gives the students the ability to express their thoughts and dreams in an effective and understandable way. It has been observed that he has adopted his opinion.

As a result of examining the opinions of Turkish language and literature teachers on the efficiency of the elective diction and oratory course in their schools, 8 of the 28 participants were positive; 15 of them gave negative opinions.

6 of the participants were positive to the question asked about determining the opinions of Turkish language and literature teachers about whether the diction and rhetoric course is considered important by the students; 17 of them gave a negative response.

When the answers to the sub-problem of determining the source books used by Turkish language and literature teachers in diction and oratory lessons were examined, it was seen that most of the participants (f=5) were teaching with the resources provided from the internet.

When the views of Turkish language and literature teachers about teachers' knowledge and experience in diction and rhetoric are examined, it is seen that the opinions about "the necessity of teachers to participate in an effective and eloquent speech seminar" are dominant.

Turizm ön lisans öğrencilerinin Covid-19 pandemisi sürecinde gerçekleştirilen uzaktan eğitim uygulamalarına yönelik görüşleri

Ceyhun Akyol¹

Başvuru: 09.10.2020

Kabul: 23.12.2020

Alıntılama Önerisi: Akyol, C. (2020). Turizm ön lisans öğrencilerinin Covid-19 pandemisi sürecinde gerçekleştirilen uzaktan eğitim uygulamalarına yönelik görüşleri. *Studies in Educational Research and Development*, 4(2), 65-82.

Öz

Dünya geneline hükmeden Covid-19 salgını, birçok sektörü olduğu gibi eğitim-öğretim faaliyetlerini de olumsuz etkilemiştir. Bu doğrultuda üniversitelerde yüz yüze eğitime ara verilerek uzaktan eğitimin farklı modelleri uygulanmıştır. Bu çalışmada, Covid-19 salgını süresince ön lisans seviyesinde turizm eğitimi alan öğrencilerin uzaktan eğitim uygulamaları hakkındaki görüşleri araştırılmıştır. Nitel araştırma yönteminin tercih edildiği çalışmada fenomenolojik desen kullanılmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak birincil veri tekniklerinden görüşme (mülakat) tekniği tercih edilmiş, bu tekniğin yarı yapılandırılmış çeşidi uygulanmıştır. Veri değerlendirme aşamasında ise betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Çalışma sonuçları doğrultusunda, uzaktan eğitim uygulamaları kapsamında kurumlarının sunduğu eğitim sistemi hakkındaki katılımcı görüşleri genel hatlarıyla olumludur. Katılımcıların bu süreçte öğretmenlerin uyguladığı eğitim yöntemlerinin yeterli olduğu görüşünde hemfikirdir. Katılımcıların bireysel performansları hakkındaki görüşlerinde ise uygulama başlangıcında ilgilerinin çok olmadığı, hatta olumsuz olduğu fakat süreç devam ettikçe bu olumsuzluğun ortadan kalktığı ve uzaktan eğitim uygulamalarına ilgilinin arttığı düşünceleri öne çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Uzaktan eğitim, ön lisans, turizm eğitimi, Covid-19

¹ ORCID: 0000-0003-3291-7879, Arvin Çoruh Üniversitesi, Artvin Meslek Yüksekokulu, ceyhunakyol@artvin.edu.tr

Abstract

The Covid-19 epidemic, which dominates the world, has negatively affected the education-training activities as in every industries. Accordingly, different models of distance education were applied by interrupting face to face education at universities. In this study, the opinions of students who received tourism education at the associate degree during the Covid-19 outbreak about distance education applications were investigated. Phenomenological design was used in the study in which qualitative research method was preferred. Interview technique, one of the primary data techniques, was preferred as the data collection tool in the study, and a semi-structured version of this technique was applied. In the data evaluation phase descriptive analysis technique was used. In line with the results of the study, the opinions of the participants about the education system offered by their institutions with in the scope of distance education applications are generally positive. The participants agree that the training methods applied by the trainers in this process are sufficient. In the opinions of the participants about their individual performances, the opinions that they did not have much interest at the beginning of the application, were even negative, but that the negativity disappeared and the interest in distance education applications increased as the process continued.

Keywords: Distance education, associate degree, tourism education, Covid-19

Giriş

İnsan hayatını tehlikeye sokan sağlık sorunları, tarih süresince zaman zaman dünya genelinde zaman zaman ise belirli coğrafyalar ve ülkeler özelinde meydana gelmiştir. Yayılma hızı, ölüm oranı ve risk faktörleri göz önüne alındığında Covid-19 virüsü, dünya genelinde bir kriz yaratmış, global bir sorun ve salgın haline gelmiştir.

Ateş, öksürük ve nefes darlığı gibi belirtilerinin solunum yollarına yansması ile bulaşıcı ve ölümlü bir salgın haline gelen Covid-19, dünya genelindeki vaka artışları ve ölümlerin hızla artması sebebiyle Dünya Sağlık Örgütüncü 11 Mart 2020 tarihinde pandemi olarak ilan edilmiştir (Cucinotta ve Vanelli, 2020; Balcı ve Çetin, 2020).

Bireysel tedavinin yanı sıra toplum sağlığını da doğrudan etkileyen Covid-19 salgını, dünyanın çoğu bölgesine yayılarak ekonomik ve sosyal yaşamın normal işleyişinde kesintiler meydana gelmesine neden olmuştur. Sanayi, ticaret, turizm ve eğitim başta olmak üzere tüm endüstrilerde işleyiş ve akış tam anlamıyla durma noktasına gelmiştir (Jalouqa, 2020). Salgın, insan yaşamının tüm yönlerini etkilemekle birlikte, ülke güvenliklerini ve yönetimlerini de tehdit eden bir unsur haline gelmiştir (Rengel vd., 2020). Ülke yönetimleri, ilgili kurum ve kuruluşlar aldıkları tedbir ve önlemlerle salgının yayılmasını yavaşlatmaya ve engellemeye çalışmaktadır.

Bu çalışmada turizm eğitimi alan ön lisans öğrencilerinin Covid-19 salgını süresince almış oldukları uzaktan eğitim uygulamalarına yönelik düşünceleri araştırılmıştır. Bu doğrultuda, katılımcıların Covid-19 salgınında eğitim gördükleri Artvin Çoruh Üniversitesi Arhavi Meslek Yüksekokulu tarafından uygulanan uzaktan eğitim sürecine yönelik kurumları, öğretmenleri ve bireysel performansları ile ilgili sorulara cevap vermeleri istenmiştir. Çalışma ile, turizm eğitimi alan ön lisans öğrencilerinin Covid-19 sürecindeki uzaktan eğitim sürecine yönelik görüşleri kuruma, öğretmenlere, diğer öğrencilere, araştırmacılara ve okuyucuya sistem ile ilgili bilgi vermesi, benzer uzaktan eğitim çalışma ve uygulamalarına önbilgi sunması planlanmıştır.

Covid-19

Kısa sürede ilerleyen ve giderek artan vakalar neticesinde Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre, 23.07.2020 itibarıyla dünyadaki Covid-19 vaka sayısı 15.519.095, ölen kişi ise 632.928'dir (worldometers.info, 2020). Aynı tarihteki bilgilere göre Türkiye'deki vaka sayısı 223.315, ölüm sayısı ise 5.563 olarak tespit edilmiştir (Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı, 2020).

Covid-19 virüsü ve bunun salgın haline gelmesi, insan hayatını biyolojik olarak tehdit etmekte, bunun devamında da yaşamlar sosyal, iktisadi ve psikolojik anlamlarda etkilenmektedir. Bu durum salgın sürecinin küresel bir hâl almasına sebebiyet vermiş ve tüm endüstrileri etkilemiştir (Yenişehirlioğlu ve Salha, 2020). Toplumsal şeffaflık, siyasi kararlar, oluşturulan bilim kurulları, sınır kapılarının kapatılması, uçuşların sınırlandırılması, kamusal önlemler, sokağa çıkma yasakları, kapatılan alışveriş merkezleri, zorunlu karantina süreçleri gibi uygulamalar (Çobanoğlu, 2020) özellikle üretime dayalı endüstrileri ve bu endüstriler bünyesinde faaliyet gösteren işletme ve çalışanlarını doğrudan ve olumsuz etkilemiştir.

Büyüklüğü, statüsü veya kuruluş amacı fark etmeksizin, bu süreçte tüm endüstriyel işletmeler önemli zorluklar ve ciddi sorunlarla karşı karşıya kalmıştır (Korkmaz, 2020). Tüm işletme ve kurumlar karşılaştıkları bu beklenmedik durum karşısında er veya geç çözüm üretmeye çalışmıştır. Gelişmeler ve beklentiler göstermektedir ki, Covid-19 salgını süresince ve sonrasında yeni bir dünya düzeni oluşmaktadır.

Hukuk (Akıncı, 2020), uluslararası ilişkiler (Macar ve Asal, 2020), psikoloji (Aşkın vd., 2020), spor (Türkmen ve Özseri, 2020), iş sağlığı ve güvenliği (Ateş, 2020), tarım (Kayabaşı, 2020), borsa (Tayar vd., 2020), sağlık (Yücesan ve Özkan, 2020) gibi

başlıklarda araştırmalara konu olan Covid-19 salgını ve süreci ile ilgili turizm ve alanlarına yönelik çalışmalar da söz konusudur. Günümüz koşullarında özellikle turizm eğitimi konulu çalışmalara ağırlık verilmekte olup, bu konudaki araştırma sonuçları ileriye yönelik eğitim süreçleri ile ilgili fikir vermekte ve ilgili paydaşları (eğitim kurumları, eğitmenler ve öğrenciler) yönlendirmektedir.

Covid-19 ve Uzaktan Eğitim

Salgın süresince yükseköğretim uygulamaları küresel anlamda önemli ölçüde değişiklik göstermiştir. Covid-19 salgınının yayılmasını önlemek ve kontrol altına almak amacıyla tüm eğitim kurumları geçici olarak kapatılmış, bu ve benzeri önlemler dünyadaki öğrenci nüfusunun %91'inden fazlasını etkilemiştir (UNESCO, 2020). Covid-19, yükseköğretim uygulamalarının özellikle sunum formatını ve akışını önemli ölçüde yeniden şekillendirmiştir. İnternet erişimine olanak sağlayan cihazlar aracılığıyla senkron (eş zamanlı) ve asenkron (farklı zamanlı) ortamlarda öğrenme deneyimi sağlayan (Zhu ve Liu, 2020) uzaktan eğitim sürecinde üniversiteler, öğrencilerin ve akademisyenlerin değişen ve bekleyen ihtiyaçlarını karşılamak için iletişim kurma ve çalışma şeklini hızla değiştirmek durumunda kalmıştır.

Tüm dünyada yaşanan Covid-19 salgınının başlangıç aşamalarında, bulaşma risklerine yönelik kontrol ve önlemlerin topluma kesin bir ifadeyle belirtilebilmesi adına Türkiye'deki tüm eğitim kurumlarında uzaktan eğitim uygulamalarına geçiş yapılmıştır. Eğitim-öğretimin tüm aşamalarındaki ve seviyesindeki öğrenciler ve velileri, süreç başlangıcında birtakım zorluklarla karşılaşsa da, iletişim teknolojilerindeki yaşanan gelişmelerin de etkisiyle uzaktan eğitim süreci etkin ve verimli bir biçimde ilerleme kaydetmiştir. Uzaktan eğitim sürecinin gelişimi incelendiğinde; mektup, posta, radyo, televizyon, sinema, multi-medya çağı, bilgisayar ve internet teknolojileri adımlarının dünya genelinde ilerlediği görülmektedir (Ergüney, 2015). Türkiye'de ise bu süreç kavramsal, mektup, radyo, televizyon, internet ve web tabanlı yazılımlarla ilerlemiştir (Kırmızıgül, 2020).

Ülkelerin özellikle eğitim sistemlerinde büyük zorluklar yaratan Covid-19 salgını eğitmenlere, yöneticilere ve öğrencilere karşılaşılabilecek krizlere karşı adeta örnek bir rehber olmuştur. Salgın dönemi, eğitim paydaşlarının benzeri krizlerde kısa sürede yapabilecekleri hazırlıkları, atabilecekleri adımları, alabilecekleri önlemleri ölçme ve görme fırsatı vermiştir.

Artvin Çoruh Üniversitesi bünyesinde eğitim-öğretim faaliyetlerine devam eden akademisyenler ve öğrenciler Covid-19 salgın sürecinde “Google Classroom” ve “Moodle” sistemleri üzerinden eğitim-öğretim faaliyetlerini sürdürmüştür. Google Classroom; Google tarafından uzaktan eğitim süreçlerinin yürütülmesi amacıyla geliştirilmiş bir öğrenme yönetim sistemi olup öğrenciler sistem aracılığıyla e-derslere katılma imkânı bularak ilgili dersin kaynaklarını takip edebilmekte, verilen ödev veya projeler hakkında bilgi edinebilmekte ve ihtiyaç halinde ders yetkilisi ile irtibat kurabilmektedir (Artvin Çoruh Üniversitesi, 2020a). Moodle portalı ise, Artvin Çoruh Üniversitesi bünyesindeki öğretim elemanlarının çevrim içi (online) ders açabileceği veya sınıflarda yürütülen dersler için ödev, proje, anket gibi çevrim içi aktiviteler oluşturabileceği bir öğrenme yönetim sistemidir (Artvin Çoruh Üniversitesi, 2020b).

Yöntem

Çalışmanın yöntemi, çalışma grubu, veri toplama aracı ile kısıtları bilgilerine bu bölümde değinilmektedir.

Araştırmanın Modeli

Çalışma kapsamında; insanların hayat biçimlerini, hareketlerini, hikâyelerini, örgütsel bünye, sosyal değişim ve algıyı tabii ortamda reel ve bütünsel bir şekilde, yorumlayıcı bir bakış açısıyla inceleyen nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır (Karagöz, 2017). Çalışmaya dinamik bir yaklaşım gösterilmesini sağlayan nitel araştırma, katılımcının çalışma konusuna yönelik bakış açısı, gözü ve duyusu hakkında daha net fikir elde edilebilmesine imkân sağlamaktadır (İslamoğlu, 2009). Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden, günlük yaşamda karşılaşılan olguların açıklanmasına veya tanımlanmasına, bu olguyu tecrübe edinmiş kişilerle aracılık eden fenomenoloji (olgu bilim) deseninden yararlanılmıştır (Kıncal, 2013).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu amaçlı örnekleme yöntemi ile belirlenmiş olup, Artvin Çoruh Üniversitesi Arhavi Meslek Yüksekokulu’nda 2019-2020 eğitim-öğretim bahar yarıyılında Turizm ve Otel İşletmeciliği ile Turizm ve Seyahat Hizmetleri programlarının 2. sınıflarına kayıtlı 17 öğrenciden oluşmaktadır. Tüm öğrencilerin

çalışmaya katılım göstermesine gayret edilse de 8 öğrenci zaman ve mekân sorunlarını belirtmiş, bu sebeple çalışma grubu 9 öğrenciden oluşmuştur.

Tablo 1: Katılımcıların profili

Katılımcı	Yaş	Cinsiyet	Program
M.1	24	E	Turizm ve Otel İşletmeciliği
M.2	23	E	Turizm ve Otel İşletmeciliği
M.3	22	K	Turizm ve Seyahat Hizmetleri
M.4	22	K	Turizm ve Seyahat Hizmetleri
M.5	22	E	Turizm ve Seyahat Hizmetleri
M.6	21	E	Turizm ve Seyahat Hizmetleri
M.7	22	E	Turizm ve Seyahat Hizmetleri
M.8	21	E	Turizm ve Seyahat Hizmetleri
M.9	21	E	Turizm ve Seyahat Hizmetleri

Tablo 1'deki bilgilere göre, çalışma kapsamında görüşme gerçekleştirilen öğrenciler 21 ila 24 yaşları arasında ve 7 erkek ile 2 kadından oluşmaktadır. Öğrencilerin eğitim aldıkları programların ise Turizm ve Seyahat Hizmetleri (7 kişi) ve Turizm ve Otel İşletmeciliği (2 kişi) olduğu görülmektedir.

Verilerin Toplanması

Çalışmada, sözlü iletişim aracılığıyla veri toplama tekniği olan (Karasar, 2009) görüşme (mülakat) tekniği ve bir dizi sorunun derinlemesine sorulduğu yarı yapılandırılmış görüşme çeşidi uygulanmıştır. Uygulanan görüşme tekniğinde katılımcılara telefon, internet ve e-mail gibi görsel ve işitsel iletişim araçları ile ulaşılmıştır. Görüşme formu aracılığıyla 9 turizm ön lisans öğrencisi ile 22 Mayıs - 5 Haziran 2020 tarihleri arasında sesli ve görüntülü iletişim kurulmuş, bu doğrultuda çalışmanın konusu ve içeriğine yönelik verilere ulaşılmıştır.

Katılımcılara konu ile ilgili yazın taraması (Akyol, 2020; Yakar vd., 2020) yapıldıktan sonra sorular hazırlanmış ve görüşme esnasında katılımcılara bu sorular yöneltilmiştir. Bu durum, araştırmacıya katılımcının konu ile ilgili düşüncelerini elde etme aşamasında esneklik sağlayan bir durum olmuştur (Mil, 2007). Covid-19 salgını süresince turizm eğitimi alan ön lisans öğrencilerinin almış oldukları uzaktan eğitim

uygulamaları ile ilgili düşüncelerinin belirlenmesi amacıyla katılımcılara görüşmeler esnasında sorulan sorular şu şekildedir:

Uzaktan eğitim uygulamaları kapsamında;

- Kurumunuzun sunduğu uzaktan eğitim sistemi hakkında ne düşünüyorsunuz?
- Öğitmenlerinizin verdiği uzaktan eğitim yöntemleri hakkında ne düşünüyorsunuz?
- Uzaktan eğitim süresince bireysel performansınız hakkında ne düşünüyorsunuz?

Verilerin Analizi

Elde edilen verilerin analiz işlemleri aşamasında, nitel araştırmalarda kullanılan betimsel analiz tekniği uygulanmıştır. Görüşmeler sürecinde kullanılan sorular ya da boyutların dikkate alınmasıyla verilerin analiz edilebildiği bu teknikte, görüşülen kişilerin görüşlerine doğrudan alıntılarla da yer verilebilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

Bulgular ve Yorum

Katılımcılarla gerçekleştirilen görüşmeler doğrultusunda ulaşılan veriler değerlendirilmiş ve konu ile ilgili bulgular elde edilmiştir. Artvin Çoruh Üniversitesi Arhavi Meslek Yüksekokulu Turizm ve Otel İşletmeciliği ile Turizm ve Seyahat Hizmetleri Programlarının 2. sınıflarında eğitim-öğretim gören ön lisans öğrencilerinin Covid-19 salgını sürecinde almış oldukları uzaktan eğitim hakkındaki düşüncelerini öğrenebilmek adına katılımcılara üçer soru sorulmuş, görüşmeler doğrultusunda alınan yanıtlar kullanılarak doğrudan alıntılar yapılmıştır. Katılımcılar M.1 (Mülakat.1) ve sırasıyla kodlanarak, elde edilen verilerin analizleri yapılmıştır.

Uzaktan Eğitim Uygulamaları Kapsamında Kurumlarının Sunduğu Eğitim Sistemi Hakkında Düşünceler

Katılımcıların Covid-19 salgını süresince kurumlarının uyguladığı eğitim sistemi hakkındaki görüşleri çoğunlukla olumludur. Sistemin başlangıç aşamasında zaman zaman sorunların yaşandığını ifade eden katılımcılar, haftalar ilerledikçe sürecin

işleyişinin olumlu geliştiğini belirtmektedir. Katılımcılar ayrıca, özellikle vize sınavlarında sistemsel yoğunluklar yaşandığını, fakat mazeret ve final sınavlarında bu durumun çözüme kavuştuğunu belirtmektedir.

Uzaktan eğitim uygulamaları süresince kurumlarının sunduğu eğitim sistemi hakkında bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir:

M.1: “İlk 2 hafta sistemsel sıkıntılar yaşasak da sonraki haftalarda kurumumuzun uzaktan eğitim sürecini iyi yönettiğini düşünüyorum. Sonuçta daha önce yaşanmayan bir durumla karşı karşıya kalındı. Her alanda olduğu gibi eğitim alanında da aksaklıklarla karşılaşılması muhtemel bir durumdu. Fakat zaman ilerledikçe sistem işlemeye başladı ve iyi devam etti.”

M.4: “İlk başlarda sistem ile ilgili çekincelerim vardı. Turizm eğitiminin yapısı ve ihtiyaçlarına yönelik eğitim alma konusunda tereddütlerim söz konusu idi. Mezuniyet aşamasında olmam sebebiyle de biraz tedirgindim. Eğer sorunlar çözülmezse mezuniyetimle ilgili sıkıntı yaşanabilir korkusu oldu. Ama haftalar ilerledikçe sistem iyi işledi ve dönemi bitirme aşamasına kadar geldik. Turizm eğitiminin temel gereksinimlerinden olan uygulamalı eğitimleri de öğretmenlerimiz görsel ve işitsel malzemelerle anlatmaya çalıştı.”

M.9: “Ders işleyiş, ödev teslimi, kaynak paylaşımı gibi konularda sıkıntı yaşamadım. Özellikle vize sınavlarında ortak derslerde sistemsel yoğunluk yaşandı. Moodle üzerinden gerçekleşmesi planlanan sınavlarda aşırı yoğunluktan kaynaklanan sistemsel sorunlar oldu. İşlem gerçekleştiremedik. Bu derslerin vizeleri ertelendi ve sınavlar bir sonraki hafta Google Classroom üzerinden gerçekleşti. Bu durum, zaten sıkıntıda olan biz öğrencileri biraz daha endişeye sürükledi. Sonrasında durum çözüldü ama yaşadığımız sınav gerginliği bir süre benim ve arkadaşlarımın üzerimizde kaldı.”

Katılımcıların salgın süresince eğitim kurumları ve akademisyenleri ile ilgili düşüncelerinin çoğunlukla olumlu olması, ilgili kurum ve personelin iletişim sürecini doğru yönettiklerini göstermektedir. Uzaktan eğitim sürecinin öğrencilere doğru bir şekilde anlatımı ve aktarımı öğrencileri rahatlatan etkenlerden olmuştur. Vize ve final sınav zamanlarında yaşanan yoğunluk ve aksaklıklar sonrası eğitim kurumlarının yol gösterici tavrı öğrencileri memnun etmiştir. Eğitim kurumlarının uyguladığı süreç ve attıkları adımların öğrencilere güven verdiği görülmektedir.

Uzaktan Eğitim Uygulamaları Kapsamında Eğitimcilerin Uyguladığı Eğitim Yöntemleri Hakkında Düşünceler

Katılımcıların Covid-19 salgını süresince eğitimcilerin uzaktan eğitim uygulamalarına yönelik düşünceleri genel anlamda olumludur. Uzaktan eğitim uygulamalarının başlangıcında gerekli bilgi akışının sağlandığı, yaşanabilecek zorluklara karşı gerekli uyarıların eğitimcilerce yapıldığının belirten katılımcılar, bu süreçte eğitimcilerle olan iletişimlerinin güçlü olduğunu ifade etmektedir.

Katılımcıların eğitim-öğretim uygulamalarına yönelik düşünceleri genel olarak olumlu olmakla birlikte, uygulanan sınavlara yönelik eleştirileri de bulunmaktadır. Uygulanan sınavların klasik yöntemle yansıtılmasının bu zorlu süreçte kendilerini daha da zorladığını ifade etmektedirler.

Uzaktan eğitim uygulamalarına yönelik öğretmenlerin uyguladığı eğitim yöntemleri ile ilgili bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

M.2: "Normal eğitim döneminde de her türlü sorunumuza yardımcı olma gayreti gösteren bir akademisyen grubuyla çalışıyoruz. Bu süreç başlangıcında da muhtemel sorunlara karşın öğretmenlerimiz bizlere zaten gerekli uyarıları yapmıştı. Salgın boyunca da her koşulda kendileri ile iletişim kurma şansı bulduk. Turizm eğitiminin olmazsa olmaz parçası uygulama derslerinden mahrum kaldık ama öğretmenlerimiz gerekli materyaller ve özellikle de videolu anlatımlarla bu eksikliği gidermeye çalıştı."

M.5: "Eğitmenlerimiz bizlere her konuda yardıma bulunmaya çalışmaktadır. Özellikle de bu salgın süresince kafamızda oluşan her türlü soru işaretine ellerinden geldiğince çözüm üretmeye çalıştılar. Mezuniyet aşamasında olmamız bizleri sınıf olarak tedirgin etti ama süreç ilerledikçe gerek ders işleyiş gerekse de sınav uygulamalarında çok büyük sorunlarla karşılaşmamız için ellerinden geleni yaptıklarını düşünüyorum. Turizm eğitiminin en önemli ögesi olan uygulama derslerini ise öğretmenlerimiz görsel ve işitsel materyallerle desteklemeye çalıştı."

M.8: "Vize sınavlarında yaşanan sistemsel sıkıntıları final sınavlarında yaşamadık. Derslerle ilgili materyal paylaşımı, ders notu gönderimleri, ödev ve proje konuları gibi aktarımlarda bizleri bilgilendirip yönlendirdiler. Ortak dersler hariç, sınav uygulamaları genelde sorunsuz geçti. Ortak ders sınavlarının sistem üzerinden yapılmasını anlayabildim ama bazı bölüm derslerimizin klasik sınav anlayışıyla yapılmaya çalışılması beni çok şaşırttı ve anlam veremedim. Sonuçta herkesin evinde bilgisayar veya internet olmayabilir. Bu durumun tüm bölüm öğretmenlerimizce, özellikle de bölüm hocalarımızca düşünülmesi gerekliydi."

Salgın süresince kurumlarının uyguladığı eğitim sistemi hakkında katılımcı görüşlerinin çoğunlukla olumlu olması, öğretmenlerin öğrencilerle güçlü bir iletişim kurduğunu göstermektedir. İlgili süreçte, zaman zaman karşılaşılan sistemsel yoğunluk ve donanımsal aksaklıklarda öğretmenlerin doğru ve yerinde müdahaleleri süreci kolaylaştıran etkenlerden olmuştur. Diğer yandan, katılımcıların anlamakta en zorlandıkları konu ise bu zor süreçte klasik sınav yapma anlayışında ısrarcı olan öğretmenler olmuştur.

Uzaktan Eğitim Uygulamaları Kapsamında Bireysel Performansları Hakkında Düşünceler

Katılımcıların tamamı sürecin başlarında uzaktan eğitim sistemine olumsuz baksalar da sonrasında sisteme alışmış, hatta olumlu görmeye başlamıştır. Katılımcılar uzaktan eğitim uygulamaları çerçevesinde dışardan da (ev ortamı, arkadaş, internet) destek alabildiklerini, aile yanında oldukları için masraflarının azaldıklarını ifade ederken, genel hatlarıyla bireysel performanslarından memnun olduklarını belirtmektedir.

Covid-19 salgını süresince aldıkları uzaktan eğitim uygulamaları kapsamında bazı katılımcıların bireysel performanslarına yönelik görüşleri şu şekildedir:

M.3: "İlk haftalarda zorlandım ama daha sonra uyum sağlamaya çalıştım. Normal eğitim döneminde derslere komşu ilçeden geldiğim için zaman zaman ulaşım konusunda sıkıntılar yaşayabiliyordum. Pandemi sürecinde ailemin yanında olduğum için ulaşım sorunu yaşamadım. Maddi anlamda da iyi oldu. Ailemin yanında kaldığım bu süreç, beni derslere daha çok motive etti. Yapamadığım ödev ve uygulamalarda zaman zaman ailemden ve arkadaşarımdan da destek alabilmem güzel oldu. Ödev ve projelerimi zamanında yetiştirebildim. Uzaktan eğitim süresince almış olduğum eğitimden genel hatlarıyla memnunum. Ödev ve projeler ile dersler desteklenmeye çalışıldı. Tabii ki yüz yüze eğitim gibi olmadı ama bireysel anlamda elimden geleni yapmaya çalıştım ve devam ediyorum."

M.6: "Uzaktan eğitim süreci hakkında çekincelerim vardı ama haftalar ilerledikçe bu olumsuz duygularımı üzerimden attım ve yeni sisteme uyum sağlamaya çalıştım. Mezuniyet aşamasında olmamız sebebiyle biz öğrenciler, bu salgın krizini fırsata çevirmeliydik. Çünkü kaybedecek bir dönemimiz daha yoktu. Alt dönemlerden aldığım derslerin tamamını verme planlarımı erteleyemedim. Bu doğrultuda en büyük gayreti kendim göstermeliydim. Gerçek sınıf ortamı gibi olmadı mutlaka ama öğretmenlerimize istediğimiz zaman mesaj yoluyla sorularımızı sorabiliyorduk. Bu iletişim ağını her zaman verimli tutmaya çalıştım. Özellikle uygulama derslerinin eksikliğini hissettim ama öğretmenlerimizin özellikle video destekli uygulamaları ile bu eksikliği gidermeye çalıştım."

M.7: "Okul ortamı bana daha uygun bir modeldi. Aile işimiz nedeniyle (yiyecek-içecek) okul benim için özellikle uygulamalı dersler açısından daha verimliydi. Bu salgın sürecinde okula gitmediğim için ailemin yanında çalışarak derslerdeki uygulama kısmını birebir çözümleyebiliyordum. Uzaktan eğitim sürecinin ilk başlarında işyeri sebebiyle sisteme çok fazla ilgi gösteremedim. Ama sınav notlarının sistem üzerindeki çalışmalarımıza göre verileceği bilgisini duyunca bu durumu fırsata çevirmeye çalıştım. İşyerindeki bilgisayar aracılığıyla boş zamanlarımda ödev ve projelere ağırlık verdim. Ailemin ve çalışan personelin de katkısıyla istenilen çalışmalarını zamanında yapmaya çalıştım."

Uzaktan eğitim sürecine ilk defa katılan öğrenciler, sürece uyum sırasında birtakım zorluklar yaşamıştır. Bu zorluklar; sistem, donanım ve iletişim konularında

yaşanmıştır. Sürecin başlangıcındaki olumsuz düşünceler, süreç ilerledikçe katılımcılar tarafından olumluya dönüşmüştür. Bu durum, katılımcıların kurum ve öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecine uyum sağlamaları ve kendi gayretlerindeki artışa bağlanabilir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Covid-19 salgını ülkemizdeki eğitim-öğretim faaliyetlerine de yansımıştır. Salgın süresince üniversite seviyesinde eğitim veren kurumların tamamı uzaktan eğitim sistemine geçmiştir. Pandemi süresince Artvin Çoruh Üniversitesi Arhavi Meslek Yüksekokulu Turizm ve Otel İşletmeciliği ile Turizm ve Seyahat Hizmetleri programlarında eğitim alan öğrencilerin uzaktan eğitim uygulamalarına yönelik görüşlerinin araştırıldığı bu çalışma ile uzaktan eğitim uygulamalarının turizm eğitimine yansımaları incelenmiştir.

Turizm eğitimini bu süreçte uzaktan eğitim sistemi ile alan katılımcılar kurumlarının uyguladığı uzaktan eğitim sistemine yönelik olarak genelde olumlu bir bakış sergilemiştir. İlk başlarda sistemselsel bir zorluk çekmelerine karşın, mevcut sürece uyum sağladıklarını belirten katılımcılar, Google Classroom ve Moodle uygulamaları ile Covid-19 sürecinde almış oldukları turizm eğitimini geliştirmeye çalışmıştır. Katılımcıların konu ile ilgili öğretmenlerine yönelik tutumları da genel anlamda olumlu olarak görülmektedir. Katılımcılar, gereken bilgi akışının her zaman için sağlandığını, uyarı ve yönlendirmelerin yanı sıra ihtiyaç duyulduğunda her zaman için iletişim imkânı bulabildiklerini ifade etmiştir.

Katılımcıların Covid-19 salgını süresince öğretmenlerin uzaktan eğitim uygulamalarına yönelik düşünceleri genel anlamda olumlu olduğu tespit edilmiştir. Uzaktan eğitim uygulamalarının başlangıcında gerekli bilgi akışının sağlandığı, yaşanabilecek zorluklara karşı gerekli uyarıların öğretmenlerce yapıldığını belirten katılımcılar, bu süreçte öğretmenlerle olan iletişimlerinin güçlü olduğunu ifade etmiştir. Katılımcıların eğitim-öğretim uygulamalarına yönelik düşünceleri genel olarak olumlu olmakla birlikte, uygulanan sınavlara yönelik eleştirileri de olmuştur. Uygulanan sınavların klasik yöntemle yansıtılmasının bu zorlu süreçte kendilerini daha da zorladığını ifade etmişlerdir.

Turizm eğitimi alan katılımcıların uzaktan eğitim süresince bireysel performansları ile ilgili görüşleri, sürecin ilk başlarında olumsuz bir hava olduğu fakat süreç

ilerledikçe sisteme ayak uydurulduğu yönünde olmuştur. Uygulamalar sırasında aile ve arkadaş çevresinden destek aldığını belirten katılımcılar, genel anlamda bireysel performanslarından memnundur.

Uzaktan eğitim, eğitim-öğretim faaliyetlerinin her aşamasında farklı sebeplerle uygulanan bir öğrenme sürecidir. Ders, ödev, proje gibi eğitim araçlarının öğrencilere aktarımı yönünde tercih edilebilen uzaktan eğitim uygulaması, günümüz eğitim-öğretim hayatında özellikle de Covid-19 salgını süresince Türkiye’de eğitimin her kademesinde uygulanmış ve devam etmektedir. Özellikle 2020 yılının Nisan döneminden itibaren, Covid-19 pandemi sürecinin de etkisiyle, uzaktan eğitim sürecine yönelik çalışmalar ulusal ve uluslararası literatürde sıklıkça yer almaktadır.

Araştırma doğrultusunda elde edilen sonuçlarla, konu ile ilgili ulusal ve uluslararası literatürdeki çalışmalar benzer ve yakın sonuçlar göstermektedir. Sarıtaş ve Barutçu’nun (2020) Pamukkale Üniversitesi’nde eğitim gören öğrencilere yönelik çalışmasında da öğrencilerin süreci yönetme konusunda süreç başlangıcında endişe duydukları tespit edilmiştir. Araştırma ile ilgili bir başka benzer sonuç, Keskin ve Kaya’nın (2020) İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi öğrencilerine yönelik çalışmalarında da görülmektedir. İlgili çalışmada sürece yönelik beklentilerin karşılanabilmesi adına zamana ihtiyaç duyulduğu konusunda ortak görüşler tespit edilmiştir. Benzer bir sonuç da Al-Mohair ve Alwahaishi’nin (2020) gerçekleştirdikleri çalışmada tespit edilmiştir. Suudi Arabistan’da eğitim gören kolej öğrencilerine yönelik yapılan çalışmada öğrenciler, uzaktan eğitim süresince almış oldukları eğitimden memnun olduklarını ve öğretmenlerin çalışmalarını beğendiklerini ifade etmiştir.

Ulusal ve uluslararası literatürdeki uzaktan eğitimle ilgili çalışmalar genel hatlarıyla ifade etmektedir ki; öğrenciler ve eğitimciler sürece yönelik gelişmelere hazırlı olmasalar da, sürece adapte olma konusunda öğrenci ve öğretmenlerin sıkıntı yaşamadığı görülmektedir. Uzaktan eğitim süreçlerinde zaman zaman sorunlar yaşansa da (internet, teçhizat, uyum vb.) süreç devam ettikçe bu sorunları çözme konusunda öğretmenlerin ve öğrencilerin bir yol bulduğu gözlemlenmiştir.

Sonuç olarak; dünya genelinde küresel, Türkiye özelinde de genel bir sağlık sorunu ile karşı karşıya kalındığı bu salgın sürecinde tüm alanlarda yaşanan zorluk ve sıkıntılar eğitim-öğretim faaliyetlerine de yansımıştır. Üniversitelerin tamamında geçilen uzaktan eğitim uygulamaları kapsamında tüm ders, proje, ödev, vize, mazeret, final gibi uygulamalar çevrim içi gerçekleşmiş ve süreç devam etmektedir. Turizm eğitiminin en önemli öğelerinden olan uygulamalı dersler, teorikten pratiğe

geçiş örnekleri, yüz yüze eğitim gibi faaliyetler uzaktan eğitim uygulamalarında öğrencilere yansıtılamasa da uygulanan çevrim içi aktiviteler doğrultusunda turizm eğitimi alan öğrencilerin sektörel gelişimlerine katkı sağlamaya çalışılmış ve bu süreç devam etmektedir.

Genel anlamda Türkiye'deki genç kuşağın teknoloji penceresinden incelendiğinde her türlü yeniliğe hızlı bir şekilde uyum sağladıkları gözlemlense de, eğitim özelinde tüm paydaşların (eğitim kurumları, öğretmenler ve öğrenciler) teknoloji imkânlarına ve çevrim içi kaynaklara erişimlerinin en üst seviyede sağlanması adına çalışmalar yürütülmesi gerekliliği söz konusudur. Dijital öğrenme ve çevrim içi eğitimlere ulaşmada özellikle öğrencilerin karşılaştığı zorlukların en aza indirilmesi gerekmektedir. Ağırlıklı olarak kırsal alanlardaki yaşayan ve maddi imkânı sınırlı olan üniversite öğrencilerinin tespitlerinin hızlandırılması ve bu tespitlere gerekli maddi ve diğer yardımların sağlanması gerekmektedir.

Çalışma konusuna yönelik gerçekleştirilen araştırmaların ulusal ve uluslararası platformlarda henüz yeteri kadar yer almaması, konu ile ilgili kaynakça yetersizliği sorununu ortaya çıkarmıştır. Ayrıca çalışma grubunda yer alan katılımcıların zamansal ve mekânsal problemleri grubun tamamına ulaşılmasında engel teşkil eden bir konu olmuştur.

Kaynakça

- Akıncı, Ş. (2020). Covid 19'un borç ilişkilerine ve bazı borçlar hukuku sözleşmelerine etkisi. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Covid-19 Hukuk Özel Sayısı*, 19(38), 62-103.
- Akyol, C. (2020). Turizm eğitimi alan öğrencilerin Covid-19 salgınına yönelik görüşleri. *Journal of Gastronomy Hospitality and Travel (JOGHAT)*, 1(1), 1-14.
- Al-Mohair H. K. & Alwahaishi, S. (2020). Study on students' experiences about online teaching during COVID-19 outbreak. *Technium Social Sciences Journal*, 8, 102-116.
- Artvin Çoruh Üniversitesi (2020a). Uzaktan Eğitim Portalı. Google classroom. https://www.artvin.edu.tr/uploads/uzem.artvin.edu.tr/userfiles/files/classroom_kilavuz_ogrenci_2.pdf adresinden 12.06. 2020 tarihinde alıntılanmıştır.
- Artvin Çoruh Üniversitesi (2020b). Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi. Moodle sistemi. <https://www.uzem.artvin.edu.tr/moodle> adresinden 17.06.2020 tarihinde alıntılanmıştır.

- Aşkın, R., Bozkurt, Y. & Zeybek, Z. (2020). Covid-19 pandemisi: Psikolojik etkileri ve terapötik müdahaleler. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Covid-19 Sosyal Bilimler Özel Sayısı*, 19(37), 304-318.
- Ateş, G. Z. (2020). Covid-19'un işverenin iş sağlığı ve güvenliği konusunda alması gereken önlemlere etkisi. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Covid-19 Hukuk Özel Sayısı*, 19(38), 161-179.
- Balcı, Y. & Çetin, G. (2020). Covid-19 Pandemi Sürecinin Türkiye'de İstihdama Etkileri ve Kamu Açısından Alınması Gereken Tedbirler. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Covid-19 Sosyal Bilimler Özel Sayısı* 19(37), 40-58.
- Cucinotta, D. & Vanelli, M. (2020). WHO declares COVID-19 a pandemic. *Acta Biomedica*, 91(1), 157-160.
- Çobanoğlu, N. (2020). Covid-19 Pandemisi ile Değişen Yaşamlar ve Toplumsal Değerlerimiz. *Eurasian Journal of Health Sciences*, 3, 90-94.
- Ergüney, M. (2015). Uzaktan eğitimin geleceği: MOOC (Massive open online course). *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(4), 15-22.
- <https://www.worldometers.info/coronavirus/>. Coronavirus update (Live) adresinden 23.07.2020 tarihinde alıntılanmıştır.
- İslamoğlu, A. H. (2009). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. İstanbul: Beta Basım Yayım.
- Jalouqa, K. (2020). The world after COVID-19. *International Journal of Water Management and Diplomacy*, 1(1), 10-28.
- Karagöz, Y. (2017). *SPSS ve AMOS uygulamalı nicel-nitel-karma bilimsel araştırma yöntemleri ve yayın etiği*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemi (20. baskı)*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kayabaşı, E. T. (2020). Covid-19'un tarımsal üretime etkisi. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(5), 38-45.
- Keskin, M. & Kaya, Ö. D. (2020). COVID-19 sürecinde öğrencilerin web tabanlı uzaktan eğitime yönelik geri bildirimlerinin değerlendirilmesi. *İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 5(2), 59-67.
- Kıncal, R. Y. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri (2. baskı)*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kırmızıgül, H. G. (2020). Covid-19 salgını ve beraberinde getirdiği eğitim süreci. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(5), 283-289.
- Korkmaz, A. V. (2020). Covid-19'un işçiler üzerindeki etkileri ve bir dizi çözüm önerileri. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(5), 114-132.

- Macar, D. O. & Asal, Y. U. (2020). Covid-19 ile uluslararası ilişkileri yeniden düşünmek: Tarih, ekonomi ve siyaset ekseninde bir değerlendirme. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Covid-19 Sosyal Bilimler Özel Sayısı*, 19(37), 222-239.
- Mil, B. (2007). *Nitel araştırma tekniği olarak görüşme*. Atilla Yüksel, Burak Mil & Yasin Bilim (ed.), *Nitel araştırma içinde* (3-26). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Rengel, A., Widodo, P. & Risman, H. (2020). Coronavirus disease-19 (Covid-19) pandemic response through the universal defense: The role of intelligence. *Technium Social Sciences Journal*, 8, 606-616.
- Sarıtaş, E. & Barutçu, S. (2020). Öğretimde dijital dönüşüm ve öğrencilerin çevrimiçi öğrenmeye hazır bulunuşluluğu: Pandemi döneminde Pamukkale Üniversitesi öğrencileri üzerinde bir araştırma. *İnternet Uygulamaları ve Yönetimi Dergisi*, 11(1), 5-22.
- Tayar, T., Gümüştekin, E., Dayan, K. & Mandi, E. (2020). Covid-19 Krizinin Türkiye'deki Sektörler Üzerinde Etkileri Borsa İstanbul Sektör Endeksleri Araştırması. *Van Yüzyüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Salgın Hastalıklar Özel Sayısı*, 293-320.
- Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı (2020). Türkiye günlük Koronavirüs tablosu. https://covid19.saglik.gov.tr/_adresinden 06.06.2020 tarihinde alıntılanmıştır.
- Türkmen, M. & Özsarı, A. (2020). Covid-19 Salgını ve Spor Sektörüne Etkileri. *International Journal of Sport Culture and Science*, 8(2), 55-67.
- United Nations of Educational, Scientific and Cultural Organization UNESCO (2020). COVID-19 Educational Disruption and Response. <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse> adresinden 19.06.2020 tarihinde alıntılanmıştır.
- Yakar, B., Kaygusuz, T. O., Pirincci, E., Onalan, E. & Ertekin, Y. H. (2020). Knowledge, attitude and anxiety of medical students about the current COVID-19 outbreak in Turkey. *Family Practice and Palliative Care*, 5(2), 36-44.
- Yenişehirlioğlu, E. & Salha, H. (2020). Covid 19 pandemisinin Türkiye iç turizmine yansımaları: Değişen talep üzerine bir araştırma. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Covid-19 Sosyal Bilimler Özel Sayısı* 19(37), 355-368.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (5. baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yücesan, B. & Özkan, Ö. (2020). COVID-19 Pandemi Sürecinin Sağlık Yönetimi Açısından Değerlendirilmesi. *Eurasian Journal of Health Sciences*, 3, 134-139.
- Zhu, X. & Liu, J. (2020). Education in and after Covid-19: Immediate responses and long-term visions. *Postdigital Science and Education*, <https://doi.org/10.1007/s42438-020-00126-3> adresinden 26.06.2020 tarihinde alıntılanmıştır.

Tourism associate degree students' views on distance education practices during the Covid-19 pandemic

Ceyhun Akyol

The Covid-19 epidemic, which creates great difficulties especially in the education systems of countries, has been an exemplary guide to the crises that can be encountered by educators, administrators and students. The epidemic period has given education stakeholders the opportunity to measure and see the preparations they can make in a short time in similar crises, the steps they can take, the measures they can take.

Academicians and students continuing their educational activities within Artvin Çoruh University continued their education activities through the "Google Classroom" and "Moodle" systems during the Covid-19 epidemic process. Google Classroom; is a learning management system developed by Google for the purpose of conducting distance education processes, and students have the opportunity to participate in e-lessons through the system, follow the resources of the relevant course, get information about the assigned assignments or projects, and contact the course officer if needed (Artvin Çoruh University, 2020a). Moodle portal, on the other hand, is a learning management system where faculty members of Artvin Çoruh University can open online courses or create online activities such as homework, projects, surveys for classes conducted in classrooms (Artvin Çoruh University, 2020b).

In this study, the opinions of associate degree students who received tourism education about the distance education practices they received during the Covid-19 epidemic were investigated. In this regard, participants were asked to answer questions about their institutions, trainers and individual performances for the distance education process implemented by the Artvin Çoruh University Arhavi Vocational School, where they were trained in the Covid-19 outbreak.

With the study, it is planned that the views of associate degree students who receive tourism education about the distance education process in the Covid-19 process will inform the institution, instructors, other students, researchers and readers about the system, and provide preliminary information to similar distance education studies and practices. Scope of work; a qualitative research method, which examines people's

life styles, movements, stories, organizational structure, social change and perception in a real and holistic way in the natural environment with an interpretative perspective, was used (Karagöz, 2017). Qualitative research, which provides a dynamic approach to the study, provides a clearer idea about the participant's perspective, eyes, and senses regarding the subject of the study (İslamoğlu, 2009). In the study, qualitative research methods, phenomenology pattern, which mediates the explanation or description of the phenomena encountered in daily life, with people who have experienced this phenomenon (Kıncal, 2013).

The study group of the study was determined by purposeful sampling method and consists of 17 students enrolled in the 2nd grade of Tourism and Hotel Management and Tourism and Travel Services programs in Artvin Çoruh University Arhavi Vocational School in the spring semester of 2019-2020 academic year. Although all students were tried to participate in the study, 8 students stated the problems of time and space, so the study group consisted of 9 students.

The descriptive analysis technique used in qualitative research was applied during the analysis process of the obtained data. In this technique, where the data can be analyzed by considering the questions or dimensions used in the interviews, the opinions of the interviewees can also be included with direct quotations (Yıldırım ve Şimşek, 2006). The data obtained through interviews with the participants were evaluated and findings related to the subject were obtained.

In order to learn the opinions of the associate degree students studying in the 2nd grade of the Tourism and Hotel Management and Tourism and Travel Services Programs of Artvin Çoruh University Arhavi Vocational School, about the distance education they received during the Covid-19 outbreak, the participants were asked three questions each, using the answers received in line with the interviews. citations were made. Participants were coded in M.1 (Interview.1) and respectively, and the obtained data were analyzed.

Participants who received tourism education through the distance education system in this process generally displayed a positive view towards the distance education system implemented by their institutions. Although they had a systemic difficulty at first, the participants stated that they adapted to the current process and tried to improve the tourism education they received during the Covid-19 process with Google Classroom and Moodle applications. Participants' attitudes towards their instructors on the subject are also generally seen as positive. Participants stated that

the necessary flow of information is always provided, and that they always find the opportunity to communicate when needed, as well as warnings and directions. During the Covid-19 epidemic, it was found that the opinions of the trainers about the distance education practices were generally positive. The participants stated that the necessary information flow was provided at the beginning of the distance education applications and that the necessary warnings were made by the instructors against the difficulties that may be experienced, and stated that their communication with the trainers was strong during this process. Although the opinions of the participants about educational practices were generally positive, they also had criticisms about the exams applied. They stated that the reflection of the applied exams with the classical method made them even more difficult in this difficult process. The opinions of the participants who received tourism training about their individual performances during the distance education were that there was a negative atmosphere at the beginning of the process, but as the process progressed, they kept pace with the system. Participants who stated that they received support from family and friends during the applications were generally satisfied with their individual performances.